ΚΡΙΤΙΚΗ

ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ - ΣΑΙΞΠΗΡ

«Η Τρικυμία»

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΝΑΓΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ

Λέγεται πως αφορμή για τη γραφή της «*Τρικυμίας*» έδωσε το παράξενο ναυάγιο ενός αγγλικού πλοίου το 1609, με το σημαδιακό όνομα «Θαλασσινή περιπέτεια». Για καιρό η τύχη του πληρώματος ήταν άγνωστη και τέλος ένας από τους ναυαγούς ονόματι Τζόρνταν, έγραψε μιαν αφήγηση που εξήψε τη φαντασία και την περιέργεια γι' αυτό το ναυάγιο. Ίσως από εκεί ο Σαίξπηρ, στο τέλος της θεατρικής του γραφής, αλλά και της ζωής του (1616) έδωσε το έργο αυτό που δεν έχει καμία σχέση με τα προηγούμενα.

Ένα μαγεμένο νησί χαμένο σε σημείο απροσδιόριστο του γεωγραφικού χάρτη και ένας κόσμος παράξενος που το κατοικεί, όταν εκεί βρίσκουν καταφύγιο έκπτωτοι βασιλιάδες και άλλοι υποψήφιοι φονιάδες που εποφθαλμιούν τον θρόνο και ξωτικά που είναι παιδιά μαγισσών και δαιμόνων και ένα κορίτσι που δεν ξέρει άλλους ανθρώπους εκτός από τον πατέρα της τον βασιλιά και τον νεαρό που τον ξέρασε κι αυτόν η θάλασσα για να τη φέρει τον παλμό του έρωτα και να δώσει σχήμα *στα απροσδιόριστα όνειρά* της. «*Η Τρικυμία*» είναι έργο ποιητικό και μόνον έτσι μπορούμε να το δούμε χωρίς φιλοσοφικές εμβαθύνσεις. Είναι σαν μουσική που ακούς τους ήχους της και κτίζεις τη δική σου ευαισθησία όταν φαντάζεσαι ότι στο τέλος μέσα από συνωμοσίες κακού και εφιάλτες που αποβλέπουν στη μάταιη εξουσία και στην κυριαρχική ανάγκη για πλούτο και δόξα, έρχεται η συγγνώμη και η γαλήνη που φέρνει το τέλος ενός φριχτού ονείρου. Ο έκπτωτος βασιλιάς που ζει εκεί υποταγμένος μόνο στην απεραντοσύνη θάλασσα και ουρανού βλέπει πως δεν αξίζει τον κόπο να τιμωρήσει όλους αυτούς τους καραβοτσακισμένους που τους έριξε ο κακός άνεμος στο νησί του, ενώ είχαν ξεκινήσει με ματωμένα οράματα για τη ζωή του και τους συγχωρεί, κατά κάποιον τρόπο τους ανασταίνει από τον πανάθλιο εαυτό τους, ενώ θα μπορούσε να τους τιμωρήσει σαν μόνος κυρίαρχος του νησιού. Έχει γραφεί πως «*η Τρικυμία είναι συγκλονιστική, λυρική και γκροτέσκα*». Ένας κόσμος που μπροστά στη φύση και την αγριότητα των στοιχείων της απογυμνώθηκε όπως και η εξουσία και οι εποφθαλμιούντες αυτήν, ενώ γιγαντώθηκε η αγάπη, όπως συμβαίνει με τους δύο νέους που ήταν αμέτοχοι όλης αυτής της τραγικής πάλης. Ίσως ο Σαίξπηρ στο τέλος της ζωής του θέλησε να δώσει ένα δίδαγμα για την ανθρώπινη μοίρα που παραπαίει μέσα στο παιχνίδι της πάλης που καθώς προσεγγίζει τη νίκη, στο τέλος η επέμβαση του χρόνου καθιερώνει την ήττα και αναδεικνύει μεγαλόψυχους όσους νικητές έχουν τη φιλοσοφία της ματαιότητας και συγχωρούν. Εδώ βέβαια τη λύπη τη δίνουν τα παντοδύναμα στοιχεία της φύσης που προκαλούν το ναυάγιο σαν τιμωρία αλλά και κάθαρση για τα άνομα σχέδια των σφετεριστών.

Το έργο ξετυλίγεται στο ίδιο μέρος και χρονικά διαδραματίζεται σε τρεις ώρες, όσο χρειάζονται σ' έναν μεγάλο ποιητή να πει τον τελευταίο του λόγο. Το ραβδί του Πρόσπερου καταφέρνει να επαναληφθεί η ιστορία του κόσμου σ' ένα ερημονήσι. Με τη λύτρωση όλων από τα μάγια, δεν απομένει παρά μια πικρή σοφία «*Είμαστε πλασμένοι από τα υλικά των ονείρων κι ο ύπνος τυλίγει τη μικρή ζωή μας*». Αυτό είναι το δίδαγμα για την ανθρωπότητα που σπαράσσεται από πολέμους, καταστροφές και δίψα για δόξα με κάθε μέσον. Ο σκηνοθέτης Σπύρος Ευαγγελάτος έδωσε μια πολύ καλή ερμηνεία σε αυτό το παραμύθι που διδάσκει το πάθος μαζί με τη συγγνώμη, τη φουρτουνιασμένη χίμαιρα όταν κατασταλάζει στη λύτρωση από τη δίψα για εξουσία. Εκίνησε με τρόπο ονειρικό αλλά και ρεαλιστικό τα πρόσωπα και σ' έναν υπέροχο Άριελ (Πόπη Λυμπεροπούλου) ζωγράφισε το αγαθό πνεύμα στην υπηρεσία του Πρόσπερου (Χρήστου Καλαβρούζου). Οι δύο αυτοί ηθοποιοί κράτησαν το έργο στο επίπεδο της πραγματικότητας και της φαντασίας. Αλλά και οι άλλοι δεν υστέρησαν.

Ο Κάλιμπαν (Γιώργος Μπούγος) ήταν απολαυστικός. Γιος μιας στρίγγλας και ενός δαίμονα είχε μια καταπληκτική μεταμόρφωση και πιστεύουμε πως δε θα γινόταν καλύτερος Κάλιμπαν.

Η Μιράντα (Μαρία - Δανάη Σδούγκου) τρυφερό πλάσμα κατά τον Σαίξπηρ, κράτησε επάξια τον ρόλο της όπως και οι «ευγενείς» Αλόνσο (Γιώργος Σπανόπουλος), Φερδινάνδος (Ασημάκης Αλεξίου) Σεβαστιανός (Ίων Κεσούλης) Αντώνιος (Κωστής Παπαϊωάννου) και Γκονζάλο (Παναγιώτης Ραπτάκης). Οι «λαϊκοί» Τρίνκουλος (Κ. Γεωργίου) και Στέφανος (Αντώνης Μάρος) συμπλήρωσαν επάξια τη διανομή. Τα σκηνικά της Αγνής Ντούτση είχαν αρκετή φαντασία και η μουσική του Γιάννη Αναστασόπουλου μέσα στο ονειρικό κλίμα του έργου. Τέλος, η μετάφραση του Ερρίκου Μπελιέ από τις καλύτερες που έχω υπόψιν μου γι' αυτό το έργο.